

9 клас

Тема: УРМ №4. Стилi, типи мовлення (повторення). Жанри мовлення. Вибірковий усний переказ тексту художнього стилю (на основi кількох джерел)

Мета (формувати компетентності): предметні: повторити відомості про стилі та типи мовлення, поглибити знання про жанри мовлення, систематизувати й узагальнити основні відомості зі стилістики тексту; удосконалювати вміння дев'ятикласників про особливості вибіркового переказу тексту художнього стилю; формувати навички виділяти в тексті художнього стилю потрібну інформацію та відтворювати її відповідно до стильових вимог; **ключові:** розвивати навички й уміння усно будувати висловлювання відповідно до комунікативного завдання; **інформаційні:** самостійно добирати з різних джерел потрібний навчальний матеріал; **комунікативні:** правильно будувати власне висловлення з урахуванням комунікативної мети; **загальнокультурні:** за допомогою мовлення – комунікативного дидактичного матеріалу виховувати любов і повагу до природи рідного краю.

Тип уроку: розвиток комунікативних умінь

Обладнання: ноутбук, проектор, екран, слайдова презентація «Стилi, типи та жанри мовлення», таблиці «Типи мовлення та їх ознаки», картки з уривками текстів, підручник.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності

Уважно прослухати уривок з листа В.Стуса синові. Дати відповідь на запитання: як поет радить поглиблювати знання з мови?

. . . Пишучи, про стилістику не дбай, а намагайся висловлюватися точно – то є найкраща стилістика (втім, може, ти не знаєш, що то є стилістика? Подивися в латинському словникові пояснення або у „Словнику іншомовних слів”). Отож, Дмитрику, про стилістику не дбай, але, звичайно, щоб навчитися не дбати, треба спочатку добре дбати. Для цього треба добре знати мову – і літературну, і народну.

Першої ти навчишся у школі. Що стосується народної мови, то ти її, на жаль, не чуєш(усе мріяв поїхати колись з тобою і мамою до Рахнівки – там би ти почув). Отож і тут: читай старих авторів (Квітку-Основ'яненка, Марка Вовчка, Нечуя-Левицького). А ще краще – читай, виписуючи вдалі, „густі” вирази, приказки, прислів'я читай, пісні народні – але вже „дорослим” оком – багато радості дадуть і казки.

III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок

1. За допомогою словника іншомовних слів пояснити значення понять **стиль, стилістика, жанр**.
2. Евристична бесіда за переглядом слайдової презентації:
  - Сформулюйте визначення розмовного, наукового, художнього, офіційно – ділового, публіцистичного, конфесійного, епістолярного стилів.
  - Що вивчає стилістика?
  - До якого стилю належить лист В.Стуса до сина?
  - Що нове ви почерпнули із даної інформації?
3. Проаналізувати матеріали таблиці, пригадати типи мовлення. Вписати назви типів мовлення у відповідний рядок таблиці.

Типи мовлення та їх ознаки

Назви типів мовлення	Основна функція	Відношення, що виражаються реченнями	Будова висловлювання
	Повідомлення про події	Часові	Експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка
	Словесне зображення предмета	Просторові	Певна послідовність загальних і часткових ознак, що відображають предмет висловлювання
	Доведення або пояснення чогось	Причиново-наслідкові	Теза, аргументи, висновки

На основі таблиці схарактеризувати кожен із типів мовлення.

IV. Повідомлення теми, мети й завдань уроку

Учні ознайомлюються й записують у зошити дату та тему уроку, ознайомлюються з метою.

V. Систематизація й узагальнення вивченого.

1. Робота в групах. Мовностилістичний аналіз текстів з використанням матеріалу таблиць „Стилі та жанри мовлення”, „Типи мовлення та їхні ознаки” за схемою:

1. Тема й головна думка висловлювання.
2. Стиль тексту, його основні ознаки:
3. Жанр висловлювання, у якому реалізується стиль.
4. Тип мовлення.

Текст для 1-ї групи

Рідне слово – це невід’ємна частина рідного краю. Для українця – це закучерявлені парками схили Дніпра у Києві, над якими велично здіймається в небо дзвіниця Печерської лаври; неповторні вулиці під тінистими каштанами; це старовинна архітектура Львова, в якій класичні форми чергуються з пишним декором бароко, тут і там височать шпиль готичних костьолів; це золотoverхий Чернігів над срібною Десною, де під склепіннями стародавніх соборів спочивають київські князі й видатні діячі давньої України; це стрункі і строгі хмарочоси індустріального Харкова; це буйно-зелена Волинь із сумними плесами озер.

А над усією Україною, у Каневі, на Чернечій горі, - могила великого Кобзаря, який розказав нам, „ хто ми, і чий ми діти”, розповів нашу минулу славу. . .

Звуки рідної мови пов’язані не тільки зі звичним образом отчого краю, а й з тим, що закарбувалося в пам’яті наших предків; його увіковічено в пісні й передано нам у спадщину (За А. Матвієнко).

Текст для 2-ї групи

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом (Розділ I. „Загальні засади „ Конституції України).

Текст для 3-ї групи

Моя мова

*Все в тобі з'єдналося, злилося -
Як і помістилося в одній! -
Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій.
Ти даєш поету дужі крила,
Що підносять правду в вишину,*

*Вченому ти лагідно відкрила
Мудрості людської глибину.
І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітуватимуть в поемах і віршах,
Бо в тобі – великого народу
Ніжна і замріяна душа.*

В.Симоненко

VI. Колективна робота з текстами. Сприймання текстів на слух і робота над їхньою будовою

1. Бліцопитування

- Чим вибіркового переказу тексту відрізняється від докладного і стислого?
  - Що об'єднує вибіркового переказу на основі кількох джерел? (Тема тексту)
- 2. Робота з підручником* ст. ____ . Опрацювання пам'ятки для роботи над вибіркового переказом.
- 3. Оголошення теми переказу* «Краса природи України».
4. Колективна робота з текстами (картки додаються).
5. Складання плану, запис ключових слів.
6. Повторне прочитання текстів.
7. Усний вибіркового переказу текстів.

VII. Підсумок уроку.

Учні аналізують свої досягнення у процесі роботи.

З'ясовують практичне значення опрацьованого матеріалу для власного життєвого досвіду.

Учитель характеризує проведену навчально-пошукову діяльність, оцінює учнів.

VIII. Домашнє завдання

На тему „Стилі, типи і жанри мовлення” підготувати на вибір:

- словничок лінгвістичних термінів;
- статтю до науково-популярного журналу.

Типи мовлення та їх ознаки

Назви типів мовлення	Основна функція	Відношення, що виражаються реченнями	Будова висловлювання
	Повідомлення про події	Часові	Експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка
	Словесне зображення предмета	Просторові	Певна послідовність загальних і часткових ознак, що відображають предмет висловлювання
	Доведення або пояснення чогось	Причиново-наслідкові	Теза, аргументи, висновки

На основі таблиці схарактеризувати кожен із типів мовлення.

Типи мовлення та їх ознаки

Назви типів мовлення	Основна функція	Відношення, що виражаються реченнями	Будова висловлювання
	Повідомлення про події	Часові	Експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка
	Словесне зображення предмета	Просторові	Певна послідовність загальних і часткових ознак, що відображають предмет висловлювання
	Доведення або пояснення чогось	Причиново-наслідкові	Теза, аргументи, висновки

На основі таблиці схарактеризувати кожен із типів мовлення.

Типи мовлення та їх ознаки

Назви типів мовлення	Основна функція	Відношення, що виражаються реченнями	Будова висловлювання
	Повідомлення про події	Часові	Експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка
	Словесне зображення предмета	Просторові	Певна послідовність загальних і часткових ознак, що відображають предмет висловлювання
	Доведення або пояснення чогось	Причиново-наслідкові	Теза, аргументи, висновки

На основі таблиці схарактеризувати кожен із типів мовлення.

Текст для 1-ї групи

Рідне слово – це невід’ємна частина рідного краю. Для українця – це закучерявлені парками схили Дніпра у Києві, над якими велично здіймається в небо дзвіниця Печерської лаври; неповторні вулиці під тінистими каштанами; це старовинна архітектура Львова, в якій класичні форми чергуються з пишним декором бароко, тут і там височать шпиль готичних костьолів; це золотoverхий Чернігів над срібною Десною, де під склепіннями стародавніх соборів спочивають київські князі й видатні діячі давньої України; це стрункі і строгі хмарочоси індустріального Харкова; це буйно-зелена Волинь із сумними плесами озер.

А над усією Україною, у Каневі, на Чернечій горі, - могила великого Кобзаря, який розказав нам, „ хто ми, і чий ми діти”, розповів нашу минулу славу. . .

Звуки рідної мови пов’язані не тільки зі звичним образом отчого краю, а й з тим, що закарбувалося в пам’яті наших предків; його увіковічено в пісні й передано нам у спадщину (За А. Матвієнко).

Текст для 2-ї групи

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом (Розділ І. „Загальні засади „ Конституції України).

Текст для 3-ї групи

Моя мова

Все в тобі з'єдналося, злилося -

Як і помістилося в одній! -

Шепіт зачарований колосся,

Поклик із катами на двобій.

Ти даєш поету дужі крила,

Що підносять правду в вишину,

Вченому ти лагідно відкрила

Мудрості людської глибину.

І тобі рости й не в'януть зроду,

Квітуватъ в поемах і віршах,

Бо в тобі – великого народу

Ніжна і замріяна душа.

В.Симоненко

Підготовчий етап

Творчий етап

Заключний етап